

Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/usakead>

TELEVİZYON PROGRAMLARININ ÖĞRENCİLERDE ÇAĞRIŞTIRDIĞI ÇEŞİTLİ KAVRAMLARIN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF VARIOUS CONCEPTS OF TV PROGRAMS CALLED BY STUDENTS

Sezen Tofur*

* Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, sezentofur@gmail.com.

Gönderilme Tarihi: 04 Aralık 2017

Yayınlanma Tarihi: 31 Ocak 2018

Özet: Bu araştırmanın amacı televizyon (TV) programlarının ortaokul öğrencilerinde çağrıştırdığı çeşitli kavramların incelenmesidir. Araştırmanın yöntemi niteldir. 1 – 14 Ekim 2016 tarihleri arasında yayınlanan 369 TV programı, 203 ortaokul öğrencisinden elde edilen veriler yolu ile incelenerek analiz edilmiştir. Sonuç olarak elde edilen bulgulara göre; TV programlarında işlenen kavramlar ortaokul öğrencilerinde bilişsel düzeyde yer etmektedir. TV programları öğrencilerde daha çok aşk, korku ve sevgi kavramlarını çağrıştırmaktadır. Çağrışım yapan kelimeler öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşmaktadır. Kızlar erkeklere oranla aşk, sevgi, evlilik, arkadaşlık, eğlence, gülmek, yarışma gibi kavramlara; erkeklerde kızlara oranla ölüm, korku, silah, kavga, mutluluk gibi kavramlara daha çok çağrışım yapmaktadır. TV programlarında duygusal içerikli kavramlar (aile, üzüntü, sevgi, evlilik, aşk, arkadaşlık, mutluluk, korku), şiddet içerikli kavramlardan (savaş, silah, ölüm, kavga) daha çok işlenmektedir. TV programlarında işlenen aile ve üzüntü kavramlarının öğrencilerde daha çok aşk ve korkuyu çağrıştıran olabileceği söylenebilir. Ortaokul öğrencilerinin macera içerikli yapımlardan hoşlandıkları söylenebilir. Yapılan bu araştırma TV programlarının çocuklar üzerindeki yansımalarının birçok kavram açısından incelendiği bir araştırma olması bakımından önem taşımaktadır. Bu araştırma sonucunda TV programlarında işlenen kavramların MEB - RTÜK işbirliği sağlanarak gözden geçirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Televizyon programları, ortaokul öğrencileri, öğrencilerin alımlamaları, alımlama, televizyon.

Abstract: The aim of this study was to examine of various concepts of TV programs called by students Qualitative research method was used in the study. 369 TV programs, which were broadcasted from October 1 to 14, 2016, were examined and analyzed in terms of data from 203 secondary school students. According to the findings obtained as a result; Concepts in TV programs are located at the cognitive level in secondary school students. TV programs are more reminiscent of the concepts of love, fear and affection in students. The evocative words differ according to the gender of the students. Females compared to men, love, affection, marriage, friendship, entertainment, laugh, competition, such as concepts; men are more associated with concepts such as death, fear, arms, fighting, happiness compared to girls. Emotional contexts (family, sadness, affection, marriage, love, friendship, happiness, fear) in TV programs are more involved than violent contexts (war, weapon, death, fighting). It can be said that the concepts of family and sadness in TV programs may be more evocative of love and fear in the students. Secondary school students enjoy adventure-making productions. This study was thought to be important and worthwhile because it was a study in which the effects of TV programs on children were examined in terms of many concepts. It is suggested that the level of influence of TV programs on students is examined by MEB (Ministry of National Education) and cooperation with RTUK (Radio and Television Supreme Council) is provided.

Keywords: TV programs, secondary school students, students' receptions, reception, television.

Giriş

Televizyon (Tv), eğlendirici ve öğretici etkisinin yanında bireylerin kendilerini tanımları ve kişiliklerini geliştirmeleri için ortam sağlayan önemli bir araçtır (Yavuzer, 1982). Günümüzde televizyon; ekonomik, fiziksel, bilişsel ve imgesel sınır tanımayan bir serbest giriş teknolojisidir. Konuşurken çocuklar duymasın diye fısıltı halinde konuşulabilir. Ancak televizyon fısıldayamaz. Televizyon görüntüleri somut ve açıklayıcıdır. Çocuklar televizyon programlarının gösterdiği her şeyi görürler (Kara, 2011; Postman, 1995). Buna ek olarak, televizyonda gördüklerinin gerçek olduğuna inanarak izlediklerinden etkilenirler (Menendez – Alarcon, 1993). Bu anlamda televizyon programları, izleyenlerinin sosyal gerçeklik algılarını etkiler (Özer, 2005b). İnsanların sosyal gerçekliğe ilişkin algıları ve yorumları zamana ve mekâna göre değişken bir yapıdadır. Ancak televizyonun icadı zaman ve mekân sınırlandırmasını ortadan kaldırmıştır. TV’de işlenen olaylar ve konular farklı ortamlardaki izleyenlerine aynı anda ulaşabilmektedir. Bunun yanında Türkiye’de televizyon izleme oranları

giderek yükselmektedir. Modern topluma geçiş ile birlikte yaşam standartlarının yükselmesi insanı doğadan uzak bir nevi beton mezarlara dönüşen şehirlere hapsedmiştir. Dört duvar arasında doğup büyüyen çocuklar için televizyon bir kurtarıcı, bir bakıcı, bir zaman geçiştirici ve oyalayıcı olarak rolünü almıştır. Anne babalar çocuklarını beslemek için bile televizyonun çocuğu oyalayıcı rolünden yararlanır olmuştur (Yapıcı, 2006).

Televizyonun kolay ulaşılabilir medya olarak ilk sırada yer alması ve okuma yazma bilmeyi gerektirmemesi diğer medyalara göre etkileme gücünü artırmıştır (Şirin, 2015).Televizyon, izleyenleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açılarından etkiler bırakabilen bir araçtır (Ball-Rokeach & DeFleur, 1976; Gunter, 1994; Çöloğlu, 2010). Bu etkiler farklı kuramlar yolu ile açıklanabilirler. Bu kuramlar, Gerbner ve arkadaşlarının Kültürel Göstergeler Projesi, Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı, Alımlama Kuramı, ve Öğrenme kuramlarından Bilişsel kuram olarak sıralanabilir. George Gerbner ve arkadaşlarının ileri sürdükleri kültürel göstergeler projesi ya da yetiştirme adı verilen kuramda televizyonun insanlar üzerinde bebeklikten başlayan bir yetiştirme etkisi olduğundan bahsedilir (Ercan ve Demir, 2015). Buna göre televizyon, görece durağan ve ortak imgeleri insan zihnine eklemektedir. Kuram, televizyonun düşsel dünyasına bağlı kalmanın uzun zamanda göstereceği toplam rolünü sorgulamaktadır (Morgan ve Shanahan, 1991; Özer, 2005b). Günümüzde özellikle TV kanallarının fazlalığı, çocukların izleyebileceği TV programlarının yayın saatlerinin yanlışlığı, ailelerin duyarsızlığı gibi etmenler bu konunun üzerinde durulması gerektiğinin önemini artırmaktadır (Çelikten ve Çelikten, 2007).

İzleyenler olarak çocuklar, ayrıntılara yetişkinlerden çok daha fazla dikkat ederler (Elden ve Ulukök, 2006). Ancak hayalle gerçeği ayırt etmede zorlanabilirler. Televizyonda gördüklerini gerçek olarak algılayabilirler (Öztürk, 1999). Nitekim görsel işitsel bir araç olan televizyon anlamayı değil algılamayı gerektiren bir araçtır (Erginbaş, 2012). David Morley 1980 yılında yaptığı araştırmasında farklı yaş, cinsiyet, eğitim ve mesleklerden oluşan grupların Nationwide magazin programını nasıl alımladıklarını incelemiştir (Yaylagül, 2010). Sonuç olarak grupların izlenen programa farklı anlamlar yükledikleri sonucuna ulaşmıştır (Yücel, 2014). Çocukların medya ile etkileşimleri sonucu ürettikleri anlam yetişkinlerinkine göre farklı olabilmektedir. Çocuklar, izledikleri televizyon programlarından kolayca etkilenirler ve olayları taklit etmeye çalışırlar (Kaya ve Tuna, 2010).

Televizyon çocuklar için onlara küçük yaşlarda bilgi veren, sözcük dağarcığını artıran, ebeveynlerden sonra en önemli araçtır (Güler, 1989; Karaca, Pekyaman, ve Güney, 2007). Televizyon çocuklar için aynı zamanda bir sosyalleşme aracıdır. Bu sosyalleşme çocuk açısından bir öğrenme süreci olup tek yönlüdür (Yeşiltuna, 1999). Sosyalleşme ile çocuk toplumda kendisinden beklenen rol ve görevleri öğrenir (Kaya ve Tuna, 2008). Bu durum televizyonun çocuklar üzerindeki etkisini önemli kılar. Söz ve görselin birleştiği televizyon, çocuğu etkileyerek onda kalıcı izler bırakabilir (Yavuzer, 1986). Televizyon çocukların sosyal davranışlarını arkadaşlık, paylaşma, yardımlaşma gibi olumlu yönlerden etkileyebileceği gibi; şiddet, ahlaki yozlaşma, ihtiras gibi olumsuz yönlerden de etkileyebilir (Doğan ve Göker, 2012). Sosyal

öğrenme kuramına göre; bireyler başkalarının davranışlarını gözlem ve taklit yolu ile kazanabilirler (Bandura, 1977). Bir medya aracı olarak televizyonun izleyenlerine görsel işitsel sahneler sunan bir araç olması onu gözlem ve taklide açık kılar. Saldırgan davranışlar, cinsel ilişkiler, alkol kullanımı, sigara içme, obezite ve sağlıksız beden imajı medya aracılığı ile etkilenebilir (Strasburger, 2009). Bu anlamda özellikle ergenlik çağında (12-21 yaş), televizyondan izlenenler çocuklar için davranış modeli örneği olabilirler. Bu özellik, izlenen programlardaki her bir sahnenin etkilerinin incelenmesinin gerekliliği için önemlidir. İzleyenler olarak çocuklar, televizyon yoluyla yetişkinlerin dünyasına ait bir takım kavramlara (ekonomik, toplumsal, cinsel ilişkiler, kavga, şiddet olayları, ölüm vb.) tanık olabilmektedir. Bu durum bir nevi çocukluğun yok oluşudur (Postman, 1995). Brown (1992) araştırmasında televizyonun amaçlarından birinin de dizilerdeki karakterlerin davranışlarını sergileyen, onlar gibi konuşan, onlar gibi giyinen izleyici kimliği oluşturmak olduğunu vurgulamıştır (Taş ve Yalçinkaya, 2015). Dizilerde öğrenciler günlerini çoğu zaman kız-erkek ilişkileri ile geçirmekte, sık sık sevgili değiştirmekte, âşık olmakta ve bunun için kavga etmektedir. (Çelikten ve Çelikten, 2007; Taş ve Yalçinkaya, 2015). Televizyon kanalları reyting amacıyla toplum psikolojisini etkileyen kan, vahşet, cinayet gibi şiddet içerikli programlar yayınlamaktadır. (Tekin, 1998; Kara, 2011). Komedi programları, haber programları, diziler, televizyon filmleri, müzik klipleri, reklamlar, çizgi filmler cinsellikle ilgili mesajlar verebilmektedir. Bunun için iletilen mesajların görüntüsünün olması şart değildir. Sunulan aile yaşamına ait kurallar bile cinsellikle ilgili mesajlar taşıyabilmektedir (Artan, 2001). Bu durum öğrencilerin cinsel gelişimlerini olumsuz etkilerken, arkadaşlık dostluk gibi toplumsal değerlerini yozlaştırabilmektedir. Collins (2004), 12-17 yaş arası 1792 adölesan ile yaptığı araştırmasında televizyonda izlenen cinsel içerikli programların cinsel davranışları tetiklediği sonucuna ulaşmıştır (Öztürk ve Karayağız, 2007). Kaiser Family Foundation'ın 1998 yılında yaptığı araştırmada gençlerin %40'ının medyadaki cinsel içerikli yayınlardan etkilendikleri belirtilmiştir (Artan, 2001; Kunkel, Cope, ve Biely, 1999). Pediatri Derneği, 2008 yılı Mayıs ayı raporunda medyanın çocuklar üzerinde saldırgan davranış ve şiddet, madde bağımlılığı ve istismar, beslenme ve obezite, bedensel benlik algısı, cinselliğe düşkünlük, özbenlik algısı, reklam, pazarlama ve tüketim gibi farklı etkilerinin olduğunu açıklamıştır (Elma ve diğerleri, 2009). Televizyonda işlenen kavramların programlarda hangi sıklıkla işlendikleri oluşabilecek etkileri bakımından önemlidir. Nitekim bilişsel öğrenme kuramına göre, dikkat ve seçici algı yolu ile duyular aracılığıyla dış ortamdaki alınan bilginin belli bir süreç dâhilinde kısa süreli bellekte işlendiği ve tekrar edildiği takdirde uzun süreli belleğe aktarıldığı, burada sürekli olarak kaldığı savunulur (Tay, 2005). Buna göre televizyon programlarında sıklıkla işlenen kavramların izleyenlerde kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarılması ve sürekli kalması durumu söz konusudur. Bu bakımdan TV programlarında hangi kavramların ne sıklıkla işlendiği önem taşımaktadır.

Günümüze değin televizyonun izleyenlerdeki yansımaları ile ilgili farklı araştırmalar yapılmış olmakla birlikte İngiltere (Piepe, Charlton and Morey, 1990) ve Arjantin (Morgan ve Shanahan, 1991) gibi ülkelerin yanında Türkiye'de de çeşitli televizyon araştırmaları (Avcıoğlu, 2009; Batmaz, 1986; Batmaz ve Aksoy, 1995; Damlapınar, 2008; Erdoğan, Ekşi ve Tektaş, 2012; Özer 2003; 2005a; 2005b; 2005c; Özer ve

Geresimova, 2010; Taylan, 2011; Yumlu, 1987) bulunmaktadır. Ancak yapılan araştırmalarda en çok şiddet sahneleri incelenmiş ve TV programlarının yoğun şiddet sahneleri içerdiği vurgulanmıştır. Yapılan bu araştırmada; sadece şiddet sahneleri değil diğer sahneler de incelenmiştir. Öğrencilerden toplanan kavramsal verilerin TV programlarında ne sıklıkta geçtiği araştırılmıştır. Araştırmancının TV programlarının çocukların zihinlerinde bıraktığı yansımalarla dair ipuçları sunması bakımından önemli olduğu; bu anlamda araştırmacılara ve alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı televizyon programlarının ortaokul öğrencilerinde çağrıştırdığı çeşitli kavramların incelenmesidir. Bu yolla farklı sınıf seviyelerindeki ortaokul öğrencileri ile çalışılarak cinsiyet ve sınıf seviyelerine göre kavramlara ilişkin algıda seçicilik olup olmadığı da araştırılmıştır. Araştırmada 'TV programlarının ortaokul öğrencilerinde bıraktığı alımlama etkisi nasıldır?' temel sorusuna cevap aramak hedeflenmiştir. Bu problem cümlesinden yola çıkarak belirlenen alt problemler şunlardır:

- Ortaokul öğrencilerinde TV programları ile ilgili çağrışım yapan kavramlar nelerdir?
- Beşinci sınıf öğrencilerinde TV programları ile ilgili çağrışım yapan kavramlar nelerdir?
- Altıncı sınıf öğrencilerinde TV programları ile ilgili çağrışım yapan kavramlar nelerdir?
- Yedinci sınıf öğrencilerinde TV programları ile ilgili çağrışım yapan kavramlar nelerdir?
- Sekizinci sınıf öğrencilerinde TV programları ile ilgili çağrışım yapan kavramlar nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Bu kapsamda alımlama araştırması gerçekleştirilmiştir. Alımlama araştırmalarında, hem içerik çözümlemeleri hem de izleyiciden elde edilen verilerin çözümlemeleri birbirleriyle ilişkilendirilerek karşılaştırılır. Alımlama ile ilgili ilk araştırmalar daha çok haber metinleri ile ilgili yapılmışken sonraları daha çok TV programlarına yönelim olmuştur. Alımlama ile izleyici ve içerik ilişkisi bağlamında nitel ve görgül bir çözümleme yolu izlenir. Bu yolla medya içeriğinin etkileri ile ilgili bir tavır geliştirilmesi mümkündür (Jensen & Rosengren, 2005; Yıldırım Becerikli, 2012). Yapılan bu araştırmada da öğrencilerden elde edilen veriler TV programlarının çözümlenmesinden elde edilen veriler ile ilişkilendirilmek istendiğinden alımlama araştırması tercih edilmiştir. TV programlarının öğrencilerde çağrıştırdığı çeşitli kavramların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yüksek reytingli TV programları öğrencilerde çağrışım yapan kavramlara göre incelenmiştir. Yapılan bu araştırma her ne kadar alımlama

araştırması olsa da yapılan alımlama araştırmalarından yöntemsel olarak farklılık göstermektedir. Türkiye’deki alımlama araştırmaları daha çok izleyici alımlaması olarak değil içerik ve söylem alımlaması olarak gerçekleştirilmiştir. Pek çok alımlama araştırması (Şeker ve Balcı, 2013; Şeker ve Tiryaki, 2013; Yücel, 2014), izleyicinin seçili TV ürünlerini nasıl okudukları çözümlenerek gerçekleştirilmiştir. Alımlama çalışmalarında genellikle katılımcılara sorulan açık uçlu sorulardan alınan cevaplar direkt olarak bulgularda sunulurken sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan bu araştırmada ise televizyon programlarının izleyicilerde bıraktığı çağrışımsal yansımaların nasıl olduğu frekans ve yüzde hesaplamaları ile incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın iki çalışma grubu bulunmaktadır. Bunlardan ilki 2016 yılı Ekim ayında Manisa Gördes ilçesinden seçilen 203 ortaokul öğrencisidir. Öğrenciler, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla seçilmiştir. Amaçlı örneklemede seçilen örneklem araştırmacının keşfetmek istediği konu ile ilgili bilgi vericidir (McMillan ve Schumacher, 2006). Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ise araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır. Bunun nedeni araştırmacının bu yöntemde yakın olan ve erişilmesi kolay olan durumu seçmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda yapılan bu araştırmada örneklem seçiminde ulaşılabilirlik, gönüllülük ve amaca uygunluk esas alınmıştır. Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine ait bilgileri Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıf seviyelerine göre dağılımları.

	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam
Kız	20	22	32	27	101
Erkek	23	28	17	34	102
Toplam	43	50	49	61	203

Araştırmanın diğer veri kaynakları TV programlarıdır. TV programları amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla seçilmiştir. Ölçüt örneklemede araştırmacı örneklemini önceden belirlenen kriterlere göre seçer (Neuman, 2010). Yapılan bu araştırmada 720 program arasından belirli kriterler ile seçilen 369 TV programı incelenmiştir (Tablo 2). TV programlarının seçiminde şu kriterler gözlemlenmiştir: Öğrencilerden verilerin toplandığı 1 – 14 Ekim arasında yayınlanmış olması, Reytinci 1.00’den yüksek olması, çizgi film, haber programı ve reklam olmaması, öğrencilerin okulda buldukları saatler gözlemlenerek hafta içi saat 17.00 - 00.00, hafta sonu 08.00 - 00.00 arası yayınlanmış olması.

Tablo 2. Reyting sıralamasına göre incelenen tv programlarının sayıları.

Tarih	Reytingi 1.00'dan yüksek olan program sayısı	İncelenen program sayısı
1 Ekim Cumartesi	50	33
2 Ekim Pazar	52	33
3 Ekim Pazartesi	51	25
4 Ekim Salı	47	23
5 Ekim Çarşamba	49	23
6 Ekim Perşembe	49	23
7 Ekim Cuma	51	22
8 Ekim Cumartesi	56	32
9 Ekim Pazar	58	36
10 Ekim Pazartesi	52	25
11 Ekim Salı	51	24
12 Ekim Çarşamba	53	21
13 Ekim Perşembe	48	22
14 Ekim Cuma	53	27
TOPLAM	720	369

Veri Toplama ve Analizi

Verilerin toplanması ve analizi araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte alımlama analizlerinden farklı bir yol izlenmiştir. İlk olarak; araştırmaya katılan öğrencilerden televizyon programlarının çağrışım yaptığı kavramların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla katılımcı öğrencilerden 'Televizyon programları denilince aklıma gelen kavramlar şunlardır:' ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Formun doldurulması öncesi öğrencilere kavramlar ile

ilgili kısa bir açıklama yapılmıştır. Formlarını doldururken haber programlarını, reklamları ve çizgi filmleri hariç tutmaları istenmiştir. Cümleyi tamamlamaları için 10 dakikalık bir süre verilmiştir. Kavramların analizi, öğrenciler tarafından belirtilme sıklığına göre cinsiyet ve sınıf seviyeleri değişkenleri gözetilerek tablolaştırılmıştır. 203 öğrenciden 381 farklı kavram elde edilmiştir.

İkinci aşamada elde edilen kavramlardan en fazla frekansa sahip ilk 19 kavram ile izlenecek TV programlarının analizinde kullanılacak bir tablo (Tablo 3) oluşturulmuştur. Bu tabloda yer alan kavramların sayısı gerçekleştirilecek analizlerde tabloya sığabilecek maksimum kavram sayısına göre belirlenmiştir. 1 – 14 Ekim 2016 tarihleri arasında yayınlanan, en yüksek reyting değerlerine sahip TV programları üzerinde kavramların bulunduğu bu tablolara gün gün kaydedilmiştir. Her bir gün için bir tablo olacak şekilde toplam 14 tablo oluşturulmuştur.

Tablo 3. TV programlarının incelenmesinde öğrencilerden edinilen kavramlara göre oluşturulan forma ait analiz örneği.

TV PROGRAMLARI	KAVRAMLAR																		
	Aşk	Korku	Sevgi	Mutluluk	Macera	Arkadaşlık	Komedi	Ölüm	Eğlence	Aile	Hevecan	Silah	Kavga	Evlilik	Yarışma	Futbol	Üzüntü	Savaş	Para
Recep İvedik 4	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1
Rüzgârın kalbi	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0
İlişki durumu evli	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0
Kertenkele yeniden doğuş	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Tatlı intikam	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1
Seksenler	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0
İlker Ayrık'la var mısınız yok musunuz?	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1
İlişki durumu evli (Tekrarı)	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0
TOPLAM	6	4	7	6	7	5	6	2	5	7	7	2	5	7	1	1	6	0	3

0 değeri: Kavram programda bulunmuyor. 1 değeri: Kavram programda bulunuyor.

Her bir program farklı zamanlarda araştırmacı tarafından tekrar izlenerek öğrencilerde çağrışım yapan kavramların ilgili programda geçip geçmediği analiz edilmiştir. Kavramlar, TV programlarında var olup olmama durumlarına göre 1 ve 0 değerleri verilerek tabloya işlenmiştir. Tablodaki 1 rakamı kavramın o programda bulunduğunu; 0 rakamı kavramın o programda bulunmadığını açıklamaktadır. Toplam satırı ile o gün o kavramın kaç programda geçtiği gösterilmiştir. Bu şekilde 14 gün için ayrı ayrı belirleme yapılmıştır. Toplamda 369 adet TV programı, üzerinde örnek inceleme verilen Tablo 3 yolu ile 0 ve 1 değerleri verilerek analiz edilmiştir. Bulgularda oluşturulan tablolarda yüzde ve frekans değerlerine de yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sınıf düzeyleri ve cinsiyet değişkenleri ile ilgili incelemeler de yapılarak tablolaştırılmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda iç geçerlik araştırmanın tutarlılığı olarak adlandırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada bulguların tutarlılığının sağlanması amacı ile reyting sıralamasına göre seçilen ve incelenen TV programlarının frekans sayıları her bir gün için ayrı sunularak tablolaştırılmıştır. Nitel araştırmaların dış geçerliği araştırmadan elde edilen sonuçların genellenebilirliğidir (Neuman, 2010). Bu araştırmada dış geçerliği sağlayabilmek adına öğrencilerden yarı yapılandırılmış form yardımıyla toplanan verilere ait sonuçlar TV programlarında varoluşlarına göre incelenerek desteklenmiştir.

Nitel araştırmaların farklı araştırmacılar tarafından aynı şekilde bulgulanırılması araştırmanın iç güvenirliliğini destekler (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu nedenle çalışılan konuya ait literatür ayrıntıları ile sunulmaya çalışılmıştır. Örneklem dâhilindeki TV programları tekrar tekrar izlenmek suretiyle analiz edilmiştir. Okuyucunun bulgulara yapılan yorumdan etkilenmeden odaklanabilmesi adına öncelikli olarak tablolar sunulmuş açıklamalara sonrasında yer verilmiştir. Araştırmanın bulgu ve sonuçlarının zamanla değişmemesi nitel araştırmaların dış güvenirliliğidir (Şencan, 2005). Yapılan bu araştırmada dış güvenirliliğin sağlanması problem durumu, yöntem ve araştırmada izlenen yolun ayrıntıları ile açıklanması ile sağlanmaya çalışılmıştır. Böylelikle ileride yapılabilecek benzer araştırmalara yol göstermek istenmiştir.

Bulgular

Öğrencilerde TV Programlarının En Çok Çağrışım Yaptığı Kavramlar Ve Kavramların Farklı Sınıf Seviyelerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerde TV programlarının çağrışım yaptığı kavramlara ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur. Kavramların hangi sınıf seviyesinde hangi oranda çağrışım yaptığı aynı tablo üzerinde gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerde TV programlarının en çok çağrışım yaptığı kavramlar.

Sıra	KELİMELER	Beşinci Sınıf n= 43		Altıncı Sınıf n=50		Yedinci Sınıf n=49		Sekizinci Sınıf n=61		Toplam n=203	
		f	%	f	%	f	%	f	%	Toplam	%
1.	Aşk	24	53.49	29	58.00	15	30.61	22	36.06	90	44,33
2.	Korku	14	32.56	30	60.00	6	12.24	19	31.15	69	34.00
3.	Sevgi	22	51.16	20	40.00	14	28.57	9	14.75	65	32,01
4.	Mutluluk	3	6.98	34	68.00	6	12.24	4	6.56	47	23,15
5.	Macera	9	20.93	19	38.00	3	6.12	16	26.23	47	23,15
6.	Arkadaşlık	9	20.93	20	40.00	7	14.29	7	11.50	43	21,18
7.	Komedi	4	9.30	17	34.00	4	8.16	18	29.51	43	21,18
8.	Ölüm	4	9.30	22	44.00	2	4.08	13	21.31	41	20,20
9.	Eğlence	9	20.93	5	10.00	19	38.78	5	8.20	38	18,71
10.	Aile	8	18.60	18	36.00	9	18.37	3	4.91	38	18,71
11.	Heyecan	5	11.63	13	26.00	5	10.20	12	19.67	35	17,24
12.	Silah	17	39.53	5	10.00	6	12.24	7	11.48	35	17,24
13.	Kavga	10	23.26	8	16.00	4	8.16	8	13.11	30	14,77
14.	Yarışma	5	11.63	7	14.00	10	20.41	8	13.11	30	14,77
15.	Evlilik	6	13.95	4	8.00	5	10.20	13	21.31	28	13,80
16.	Futbol	0	0.00	7	14.00	9	18.37	7	11.48	23	11,33
17.	Üzüntü	3	6.98	9	18.00	5	10.20	4	6.56	21	10,34

Genel olarak bakıldığında öğrencilerde en çok çağrışım yapan kavramların sıralaması %44.33 aşk, %34.00 korku, %32.01 sevgi, %23.15 mutluluk, %23.15 macera, % 21.18 arkadaşlık, %21.15 komedi şeklindedir. Öğrencilerde en fazla çağrışım yapan kavramlar aşk, korku ve sevgi kavramlarıdır. Sınıf seviyelerine incelendiğinde göre en çok çağrışım yapılan kavramlar; beşinci sınıflarda %53.49 ile aşk; altıncı sınıflarda

%68.00 ile mutluluk; yedinci sınıflarda %38.78 ile eğlence; sekizinci sınıflarda %36.06 ile yine aşktır. Aşk kavramının her dört sınıf düzeyi için de çağrışım yapan kelimelerde ilk üçte yer aldığı, beşinci ve sekizinci sınıf düzeylerinde en üst sırada yer aldığı görülmüştür. Genel olarak bakıldığında öğrencilerde çağrışım yapılan kelimelerin sıralamaları sınıf düzeylerine göre değişmektedir.

Farklı Sınıf Seviyelerindeki Öğrencilerde TV Programlarının En Çok Çağrıştırdığı Kavramların Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

5. sınıf öğrencilerinde en çok çağrışım yapan kavramlara ilişkin bulgular cinsiyete göre verilerek Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. 5. sınıf öğrencilerine ait en çok çağrışım yapılan kavramlar.

Sıra	Kavramlar	Kız		Erkek		Toplam	
		f	%	f	%	N=43	%
1.	Aşk	13	54.17	11	45.83	24	53.49
2.	Sevgi	16	72.72	6	27.27	22	51.16
3.	Silah	4	23.53	13	76.47	17	39.53
4.	Korku	5	35.71	9	64.29	14	32.56
5.	Kavga	4	40.00	6	60.00	10	23.26
6.	Arkadaşlık	7	77.78	2	22.22	9	20.93

Buna göre beşinci sınıflarda en çok çağrışım yapan kavramlar sırasıyla aşk (%53.49), sevgi (%51.16), silah (%39.53), korku (%32.56), kavga (%23.26) ve arkadaşlık (%20.93)'tir. Genel olarak bakıldığında kızların erkeklere oranla aşk, sevgi ve arkadaşlık kavramlarına; erkeklerin kızlara oranla silah, korku ve kavga kavramlarına daha çok çağrışım yaptığı görülmüştür.

Tablo 6. 6. sınıf öğrencilerine ait en çok çağrışım yapılan kavramlar.

Sıra	Kavramlar	Kız		Erkek		Toplam	
		f	%	f	%	N=50	%
1.	Mutluluk	13	38.24	21	61.76	34	68.00
2.	Korku	11	36.67	19	63.33	30	60.00
3.	Aşk	17	58.62	12	41.38	29	58.00
4.	Ölüm	7	31.82	15	68.18	22	44.00
5.	Sevgi	13	65.00	7	35.00	20	40.00
6.	Arkadaşlık	12	60.00	8	40.00	20	40.00

6. sınıf öğrencilerinde en çok çağrışım yapan kavramlara ilişkin bulgular cinsiyete göre verilerek Tablo 6'da sunulmuştur. Buna göre altıncı sınıflarda en çok çağrışım yapan kavramlar sırasıyla mutluluk (%68.00), korku (%60.00), aşk (%58.00), ölüm (%44.00), sevgi (%40.00) ve arkadaşlık (%40.00)'tır. Genel olarak bakıldığında kızların erkeklere oranla aşk, sevgi ve arkadaşlık kavramlarına; erkeklerin kızlara oranla mutluluk, korku ve ölüm kavramlarına daha çok çağrışım yaptığı görülmüştür.

Tablo 7. 7. sınıf öğrencilerine ait en çok çağrışım yapılan kavramlar.

Sıra	Kavramlar	Kız		Erkek		Toplam	
		f	%	f	%	N=49	%
1.	Eğlence	11	57.90	8	42.10	19	38.78
2.	Aşk	10	66.67	5	33.33	15	30.61
3.	Sevgi	11	78.57	3	21.43	14	28.57
4.	Gülmek	9	75.00	3	25.00	12	24.49
5.	Para	5	50.00	5	50.00	10	20.41
6.	Yarışma	6	60.00	4	40.00	10	20.41

7. sınıf öğrencilerinde en çok çağrışım yapan kavramlara ilişkin bulgular cinsiyete göre verilerek Tablo 7'de sunulmuştur. Buna göre yedinci sınıflarda en çok çağrışım yapan kavramlar sırasıyla eğlence (%38.78), aşk (%30.61), sevgi (%28.57), gülmek (%24.49), para (%20.41) ve yarışma (%20.41)'dir. Genel olarak bakıldığında kızların erkeklere oranla eğlence, aşk, sevgi, gülmek ve yarışma kavramlarına daha çok çağrışım yaptığı görülmüştür. Para kavramına kızlarda ve erkeklerde aynı oranda çağrışım yapılmıştır.

Tablo 8. 8. sınıf öğrencilerine ait en çok çağrışım yapılan kavramlar.

Sıra	Kavramlar	Kız		Erkek		Toplam	
		f	%	f	%	N=61	%
1.	Aşk	13	59.10	9	40.90	22	36.06
2.	Korku	9	47.37	10	52.63	19	31.15
3.	Komedi	10	55.56	8	44.44	18	29.51
4.	Macera	9	56.25	7	43.75	16	26.23
5.	Evlilik	11	85.62	2	15.38	13	21.31
6.	Ölüm	5	38.46	8	61.54	13	21.31

8. sınıf öğrencilerinde en çok çağrışım yapan kavramlara ilişkin bulgular cinsiyete göre verilerek Tablo 8'de sunulmuştur. Buna göre sekizinci sınıflarda en çok çağrışım yapan kavramlar sırasıyla aşk (%36.06), korku (%31.15), komedi (%29.51), macera (%26.23), evlilik (%21.31) ve ölüm (%21.31)'dür. Genel olarak bakıldığında kızların erkeklere oranla aşk, komedi, macera ve evlilik kavramlarına; erkeklerin kızlara oranla korku ve ölüm kavramlarına daha çok çağrışım yaptığı görülmüştür.

En Yüksek Reytinge Sahip Tv Programlarında En Çok Çağrışım Yapılan Kavramların Geçme Sıklıkları Ve Yüzdelerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tablo 11'de 1- 14 Ekim 2016'ya ait reytingi en yüksek TV programlarında öğrencilerde en çok çağrışım yapan kavramların geçme sıklıkları ve yüzdeler değeri verilmiştir. Buna göre incelenen 369 TV programında çoktan aza doğru sırasıyla %77.78'sinde aile, %73.17'sinde üzüntü, %71.54'ünde sevgi, %70.46'sında evlilik, %68.29'unda aşk, %53.93'ünde mutluluk %58.54'ünde arkadaşlık, %48,51'inde korku geçmektedir. Savaş %1.08, futbol %1.63, yarışma %12.47, komedi %23.31, eğlence

%26.29, silah %27.37, ölüm %29.81, kavga %34.15, macera %34.42, para %36.86 oranlarıyla diğer kavramlardan daha geride kalmıştır. Buna göre, 369 programın 287'sinde aile, 270'inde üzüntü, 264'ünde sevgi, 260'ında evlilik, 252'sinde aşk, 216'sında arkadaşlık, 199'unda mutluluk, 179'unda korku kavramlarının geçmesi veya yansıtılması söz konusudur. Bu durum TV programlarında duygusal içerikli kavramların (aile, üzüntü, sevgi, evlilik, aşk, arkadaşlık, mutluluk, korku), şiddet içerikli kavramlardan (savaş, silah, ölüm, kavga) daha çok işlendiği söylenebilir.

TV Programları İle İlgili En Çok Çağrışım Yapılan Kavramlar İle En Yüksek Reytingli TV Programlarında En Çok İşlenen Kavramların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 10'da TV programlarının öğrencilerde çağrışım yaptığı belirlenen ilk 10 kelime ile TV programlarında en çok işlenen ilk 10 kelimeye ait karşılaştırma verilmiştir.

Tablo 10. TV programlarının en çok çağrışım yaptığı kavramlar ile TV programlarında en çok işlenen kavramlar arasındaki karşılaştırma.

TV programlarının en çok çağrışım yaptığı kavramlar	TV Programlarında en çok işlenen kavramlar
Aşk	Aile
Korku	Üzüntü
Sevgi	Sevgi
Mutluluk	Evlilik
Macera	Aşk
Arkadaşlık	Arkadaşlık
Komedi	Heyecan
Ölüm	Mutluluk
Eğlence	Korku
Aile	Para

Tablo 10 incelendiğinde TV programlarına en çok çağrışım yapılan ilk 10 kavramdan altısının (aşk, korku, sevgi, mutluluk, arkadaşlık, aile) TV programlarında en çok işlenen kavramlarda ilk 10'da yer aldığı görülmektedir.

Tablo 11. Reytingli En Yüksek TV Programlarının Öğrencilerde En Çok Çağrışım Yapan Kavramlara Göre İncelenmesi

	Aşk	Korku	Sevgi	Mutluluk	Maceracı	Arkadaşlık	Komedi	Ölüm	Eğlence	Aile	Heyecan	Silah	Kaygı	Yarışma	Evlilik	Futbol	Üzüntü	Savaş	Para
1 Ekim	26	19	28	20	22	22	17	8	15	27	23	8	21	2	26	2	22	0	16
Cumartesi																			
2 Ekim	25	20	26	23	12	19	12	11	13	15	24	9	18	4	27	0	21	1	13
Salı																			
3 Ekim	16	12	18	13	5	11	1	4	4	22	10	7	7	3	16	0	18	0	6
Pazartesi																			
4 Ekim	18	11	21	10	1	15	2	7	6	23	14	4	4	3	18	0	19	1	9
Salı																			
5 Ekim	19	9	20	17	8	15	3	7	7	16	13	5	7	5	16	1	17	0	13
Çarşamba																			
6 Ekim	16	13	14	7	5	9	2	7	4	17	14	7	3	3	14	3	19	0	6
Perşembe																			
7 Ekim	13	8	13	16	8	17	7	6	6	19	9	6	4	3	16	0	18	0	7
Cuma																			
8 Ekim	21	16	24	17	17	20	8	11	10	28	21	10	14	3	25	0	26	0	8
Cumartesi																			
9 Ekim	21	15	22	20	11	18	12	12	11	24	17	6	13	5	26		23	0	17
Pazar																			
10 Ekim	12	10	15	12	6	12	5	6	4	22	11	6	5	3	14	0	17	0	8
Pazartesi																			
11 Ekim	17	9	18	9	3	14	2	7	5	20	12	8	8	5	17	0	16	2	8
Salı																			
12 Ekim	17	10	18	15	9	16	5	7	5	15	12	6	8	2	17	0	17	0	10
Çarşamba																			
13 Ekim	14	16	13	5	10	9	3	8	1	17	13	9	7	1	13	0	16	0	8
Perşembe																			
14 Ekim	17	11	14	15	10	19	7	9	6	22	14	10	7	4	15	0	21	0	7
Cuma																			
İncelenen Program	252	179	264	199	127	216	86	110	97	287	207	101	126	46	260	6	270	4	136
Program sayısı																			
YÜZDE	68.29	48.51	71.54	53.93	34.42	58.54	23.31	29.81	26.29	77.78	56.10	27.37	34.15	12.47	70.46	1.63	73.17	1.08	36.86
(%)																			

Tablodaki yüzde satırında %50'nin üzerindeki değerler aynı satırda kalın puntolu olarak gösterilmiştir.

□

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, televizyon programları öğrencilerde çağrışım yapan farklı kavramlar açısından incelenmek istenmiştir. Bu amaçla öğrencilerden toplanan kavramsal verilerin öğrencilerden verilerin toplandığı süreçte yayınlanan TV programlarında işleme sıklıklarına bakılmıştır.

TV programlarının çoğunlukla şiddet içerdiği, şiddet içerikli programların izleyicileri olumsuz etkilediği ile ilgili günümüze değin birçok araştırma yapılmıştır. Ancak yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular, TV programlarında duygusal içerikli kavramların (aile, üzüntü, sevgi, evlilik, aşk, arkadaşlık, mutluluk, korku), şiddet içerikli kavramlardan (savaş, silah, ölüm, kavga) daha çok işlendiğini göstermiştir. Bu sonuç şiddet içerikli sahnelerin izleyicileri olumsuz etkilediği ile ilgili yapılan araştırmaların bir sonucu olarak düşünülebilir. Şiddet sahnelerinin azaltılmış olması, ancak diğer sahnelerin artırılması yolu ile gerçekleştirilebileceğinden, şiddet sahnelerine karşılık TV programlarında duygusal içerikli sahnelerin yoğunluk kazandırılması tercih edilmiş olabilir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç öğrencilerde çağrışım yapan kelimelerin öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaştığıdır. Kızlar erkeklere oranla aşk, sevgi, evlilik, arkadaşlık, eğlence, gülmek, yarışma gibi kavramlara; erkekler de kızlara oranla ölüm, korku, silah, kavga, mutluluk gibi kavramlara daha çok çağrışım yapmıştır. Literatürde erkek çocukların kız çocuklara göre şiddet içerikli yapımlardan daha fazla etkilendikleri ile ilgili başka araştırmalar (Gentile vd., 2004; Kösebalaban Doğan, 2006) da bulunmaktadır. Elde edilen sonuçlar yapılan araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular, televizyon programlarının ortaokul öğrencilerinde en çok çağrışım yaptığı kavramların sırasıyla aşk, korku, sevgi, mutluluk, macera ve arkadaşlık olduğunu göstermiştir. Bunun yanında incelenen TV programlarının %68'inde aşk, %48'inde korku, %71'inde sevgi, %53'inde mutluluk, %34'ünde macera, %58'inde arkadaşlık geçmekte ya da işlenmektedir. En çok çağrışım yapılan kavramların TV programlarında geçme oranlarının %30'un üzerindedir. Ayrıca TV programlarına en çok çağrışım yapılan ilk 10 kavramın altısının (aşk, korku, sevgi, mutluluk, arkadaşlık, aile) TV programlarında en çok işlenen kavramlarda ilk 10'da yer aldığı görülmüştür. Bu durum televizyonda işlenen kavramların izleyenleri üzerinde bilişsel yansımalar bıraktığını düşündürmektedir.

Araştırmada aşk kavramı TV programlarının öğrencilerde en çok çağrışım uyandırdığı kavram olarak belirlenmiştir. Sınıf düzeyleri yönünden kavramın her dört sınıf düzeyi için de çağrışım yapılan kelimelerde ilk üçte yer aldığı, beşinci ve sekizinci sınıf düzeylerinde ise en üst sırada yer aldığı görülmüştür. Kavram; beş, altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin toplamda %40'undan fazlası tarafından dile getirilirken, TV programlarında geçme oranı %68'in üzerindedir. Bu durumda kavramın öğrenciler genelinde en çok çağrışım yapılan kavram olması TV programlarında geçme sıklığından kaynaklanıyor olabilir. Bunun yanında kavrama kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha

fazla çağrışımında bulunmuştur. Bu durumun öğrencilerin çocukluktan yetişkinliğe bir geçiş çağı olan ergenlik çağında (adölesan çağ) bulunmalarından kaynaklandığı, öğrencilerin seçici algıdan kaynaklanan bir nedenle kız öğrencilerin bu kavramdan diğer kavramlara göre daha çok etkilenmiş olabileceği söylenebilir.

Öğrencilerde en çok çağrışım yapan ikinci kavram korkudur. Genel olarak bakıldığında beş, altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %30'undan fazlası korku kavramını dile getirmiştir. Kavram TV programlarında %48 oranında geçmekte ya da işlenmektedir. Korku kavramının TV programlarındaki tekrarlanma sıklığının, öğrencilerden elde edilen sonuca yansımış olabileceği düşünülebilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından birlikte yürütülen bir araştırmada 1638 anne-baba ile görüşülmüş TV programlarının içeriklerinin çocuk ve gençler üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çocukların özellikle şiddet, korku ve cinsel içerikli sahnelerden etkilendikleri ortaya konulmuştur (900 saat okul 1500 saat TV, 2006). Bu sonuç araştırmadan elde edilen sonuçlar ile örtüşür niteliktedir.

Araştırmada sevgi kavramı öğrencilerde en çok çağrışım uyandıran kavramlar arasında da TV programlarında en çok işlenen kavramlar arasında da üçüncü sıradadır. Kavram, TV programlarında %71'in üzerinde bir oranda işlenmiştir. Bu durumda sevgi kavramının TV programlarındaki tekrarlanma sıklığının, öğrencilerden elde edilen sonuçları etkilemiş olabileceği söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgularda macera kavramı TV programlarının çağrışım yaptığı kavramlar arasında ilk beşte yer almaktadır. Buna karşın TV programlarında en çok tekrarlanan kavramlarda alt sıralardadır. Bu sonuç öğrencilerin kavrama ilişkin ilgileri olduğunu işaret ediyor olabilir. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED)'nin (2008), 936 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisi ile yaptığı 'öğrencilerin televizyonu izleme alışkanlıkları' başlıklı araştırmada; öğrencilerin genellikle macera ve aksiyon filmlerinden hoşlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırmadan elde edilen sonucu destekler niteliktedir. Öğrenciler macera içerikli sahnelerden hoşlanmaktadır.

TV programlarında en çok tekrarlanan kavramlar aile, üzüntü ve sevgidir. Buna karşılık en çok çağrışım yapılan kavramlar aşk, korku ve sevgidir. Bu durum TV programlarında işlenen aile ve üzüntü kavramlarının aktarım sürecinde öğrencilere yansımalarının aşk ve korku etkilerini bırakıyor olabileceğini düşündürmektedir. Evlilik kavramının TV programlarında işlenme oranı %70'in üzerindedir. Evlilik kavramını en fazla ortaokul sınıf düzeylerinden sekizinci sınıflar dile getirmiştir. Ayrıca evliliği dile getiren sekizinci sınıf öğrencilerinin %85'i kızdır. Buna göre sekizinci sınıf kız çocuklarının evlilik içerikli televizyon programlarından etkileniyor olabileceği düşünülebilir. Bunun yanında 2016 yılı için yapılan RTÜK araştırmasında yüksek talep gören program türleri Realite Showlar (cinayet, aile içi kavgalar vb.), kadın programları (evlilik programları vb.) ve diziler olarak sıralanmıştır. Ancak en çok şikâyet gören program türleri de kadın programlarıdır. Söz

konusu programlar ile ilgili RTÜK'e gelen bildirimler genellikle çocuk ve gençlerin olumsuz etkilendiği; genel ahlak, manevi değerler ve ailenin korunması ilkesine aykırılık teşkil edildiği ile ilgilidir. Program yapımcıları toplum tarafından bu tür programlara yönelik talep olduğunu belirtmektedir. Şikâyetler talep ile çelişmektedir. Bu durum akıllara izleyiciye başka seçenek sunulmayarak bu tür programları izlemeye mecbur mu edildiği sorusunu düşündürmektedir (RTÜK, 2017). Çocuklar izleyenler arasındadır ve sosyalleşme sürecinde TV programlarından etkilenebilmektedir. Bu bakımdan TV programlarında çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkilemeyecek düzenlemeler düşünülmelidir.

Araştırmada TV programlarında bilgi, bilim ve eğitim kavramları ile ilgili çağrışımların öğrencilerde yok denecek kadar az oranda olduğu görülmüştür. TV programlarının, içeriklerinin bırakabilecekleri etkiler gözetilerek düzenlenmesi ve sunulması önerilebilir. Böylelikle belli kavramlara ait yüksek işlenme oranlarının önüne geçilebilir. Bunun için ilgili kurum ve kuruluşların (MEB, RTÜK vb.) koordinasyonu sağlanabilir. Can (2008) araştırmasında bu sonucu destekler nitelikte televizyon yayınlarının öğrencilerin gelişimlerini olumsuz yönde etkilemeyecek nitelikte olması gerektiğini ve bu nedenle ilgili kurum ve kuruluşlardan koordineli faaliyet göstermeleri beklendiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak yapılan bu araştırmada elde edilen bulgulara göre; TV programlarında işlenen kavramlar ortaokul öğrencilerinde bilişsel düzeyde yer etmektedir. TV programları öğrencilerde daha çok aşk, korku ve sevgi kavramlarını çağrıştırmaktadır. Çağrışım yapan kelimeler öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşmaktadır. Kızlar erkeklere oranla aşk, sevgi, evlilik, arkadaşlık, eğlence, gülmek, yarışma gibi kavramlara; erkeklerde kızlara oranla ölüm, korku, silah, kavga, mutluluk gibi kavramlara daha çok çağrışım yapmaktadır. TV programlarında duygusal içerikli kavramlar (aile, üzüntü, sevgi, evlilik, aşk, arkadaşlık, mutluluk, korku), şiddet içerikli kavramlardan (savaş, silah, ölüm, kavga) daha çok işlenmektedir. TV programlarında işlenen aile ve üzüntü kavramlarının öğrencilerde daha çok aşk ve korkuyu çağrıştırıyor olabileceği söylenebilir. Ortaokul öğrencilerinin macera içerikli yapımlardan hoşlandıkları söylenebilir.

Araştırma ile ilgili öneriler şu şekildedir: Televizyon izleme sürekli olağan bir davranış olduğundan araştırmacılar çalışmayı farklı zamanlarda farklı örneklerle tekrarlayabilirler. TV programlarının içeriklerinde kullanılan ya da işlenen kavramların çocukları etkileyebilecek olma ihtimalleri göz önünde bulundurularak yayın akışında bulundurulması ve buna ilişkin gerekli önlemlerin alınması sağlanabilir. (iii) TV programlarının öğrencileri etkileme düzeylerinin MEB tarafından incelenerek RTÜK ile işbirliği sağlanması önerilebilir.

Kaynakça

- Artan, İ. (2001). Cinsel eğitimde televizyonun rolü. *Eğitim ve Bilim*, 26(120), 50-54.
- Avcioğlu, G. Ş. (2009). *Küresel bilgi teknolojileri ve değerler. Ankara'daki akademisyenler üzerine bir uygulama*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Ankara.
- Ball-Rokeach, S. ve DeFleur, M. L. (1976). A Dependency Model of Mass-Media Effects, *Communication Research*, 3(1), 3-21.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ:Prentice-Hall.
- Batmaz, V. (1986). *Bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun siyasal ve toplumsal etkileri: ampirik bir model denemesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara üniversitesi sosyal bilimler üniversitesi, Ankara.
- Batmaz, V., ve Aksoy, A. (1995). *Türkiye'de televizyon ve aile*. Ankara: Aile araştırma kurumu.
- Brown, W. J. (1992). Sociocultural influences of prodevelopment television soap operas in the Third World. *Journal of Populer Film & Television*, 19(4), 157-164.
- Can, N. (2008). Gençlik sorunlarında medyanın etkisi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12, 62-76.
- Collins, R. (2004). Watching sex on television predicts adolescent inition of sexual behavior. *Pediatrcs*, 144(39), 280-289.
- Çelikten, M. ve Çelikten, Y. (2007). Televizyon programlarında çizilen öğrenci, öğretmen ve yönetici profilleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 369-378.
- Çöloğlu, D. Ö. (2010). Televizyon mesih mi? Şeytan mı? Televizyon ve Şiddet Üzerine... Ankara: Ütopya Yayınevi
- Damlapınar, Z. (2008). Kamusal Söylem, medyatik gerçeklik ve kültürlenme: kurtlar vadisinin iletişimci izleyicileri üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 5(3).
- Doğan, A., ve Göker, G. (2012). Tematik televizyon ve çocuk: ilköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. *Milli Eğitim*, 194, 5-29.
- Elden, M., ve Ulukök, Ö. (2006). Çocuklara yönelik reklamlarda denetim ve etik. *Küresel İletişim Dergisi*, 2, 1-22
- Elma, C., Kesten, A., Dicle, A. N., Mercan, E., Çinkır, Ş., Palavan, Ö. (2009). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin medya ve medya okuryazarlığı derslerine ilişkin tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 93-113.
- Ercan, E. E., ve Demir, F. N. (2015). Yetiştirme kuramı: Anadolu üniversitesi fen fakültesi'nde yapılan araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(1), 127-144.

- Erdoğan, Y., Ekşi, H., ve Tektaş, A. (2012). Medya ve şiddet: Mafya dizileri üzerine karma bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 83-116.
- Erginbaş, O. (2012). *Bir popüler kültür ürünü olarak kavak yelleri dizisinin lise gençliği üzerinde imaj oluşturma etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gentile, D., Walsh, D. Ellison, P., Fox, M., ve Cameron, J. (2004). *Media violence as a risk factor for children: a longitudinal study*. Paper present at the American Psychological Society 16th Annual Convention, Chicago, IL.
- Gunter, B. (1994). *The question of media violence, media effects: Advanced in theory and research*. Jennings Bryant & Dolf Zillman (Eds.). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Güler, D. (1989). Çocuk, televizyon ve çizgi film. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İletişim Bilimleri Kurgu Dergisi*, (5), 163-177.
- Jensen, K. B. ve Rosengren, K. E. (2005). *İzleyicinin peşindeki beş gelenek. Medya ve İzleyici Bitmeyen Tartışma*, Ş. Yavuz, & Y. Yavuz (Translated by). (55-84). Ankara: Vadi Yayınları.
- Kara, T. (2011). *Görsel medyanın aile bireyleri üzerindeki etkisi üzerine bir araştırma*. TÜİK Uzmanlık tezi, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Manisa.
- Karaca, Y., Pekyaman, A., ve Güney, H. (2007). Ebeveynlerin televizyon reklam içeriklerinin çocuklar üzerindeki etkilerini etik açıdan algılamalarına yönelik bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 233-249.
- Kaya, K., ve Tuna, M. (2008). İlköğretim çağındaki çocukların sosyalleşmesinde televizyonun etkisi, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 159-182.
- Kaya, K., ve Tuna, M. (2010). Popüler kültürün ilköğretim çağındaki çocukların aile içi ilişkileri üzerindeki etkisi, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 237-256.
- Kösebalaban Doğan, N. (2006). Televizyon programlarındaki şiddet öğelerinin çocuklar üzerindeki etkisi ve ebeveynlerin tutumlarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 26, 1-16.
- Kunkel, D., Cope, K. M., Biely, E. (1999). Sexual messages on television. *The Journal of sex research*, 36(3), 230-236.
- McMillan, J. H. ve Schumacher, S. (2006). *Research in education: Evidence-based inquiry* (6th ed.). Boston: Pearson Education.
- Menendz – Alarcon, A. (1993). Television culture: the dominican case. *Studies in Latin American Popular Culture*, 12.
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) (2008). *Öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıkları*. Kaynak kitaplar dizisi: Ankara.

- Morgan, M., ve Shanahan, J. (1991). Television and the cultivation of political attitudes in Argentina, *Journal of Communication*, 41(1), 88-103.
- Neuman, W. L. (2010). *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar* (4. Baskı). İstanbul: Yayın odası.
- Özer, Ö. (2003). *Yetiştirme kuramı: televizyonun kültürel işlevlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özer, Ö. (2005a). Televizyonun yetiştirme rolü: Ankara Çevik kuvvet örneği, *İletişim*, 20, 1-20.
- Özer, Ö. (2005b). Yetiştirme Kuramı: Televizyonla yaşamının ideolojik kültürel sonuçlarına yönelik yapılan araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 75-108.
- Özer, Ö. (2005c). Yetiştirme kuramının eleştiriler bağlamında değerlendirilmesi: televizyonun rezonans etkisine dair bir araştırma, *Kültür ve İletişim*, 8(1), 127-161.
- Özer, Ö., ve Geresimova, S. (2010). *Yetiştirme kuramı: televizyonun yetiştirme rolüne ilişkin Türkiye ve Rusya’da yapılan araştırma*, *Medyada Şiddet Kültürü*, (Ed.:Ömer Özer), Konya: Literatürk.
- Öztürk, C., ve Karayağız, G. (2007). Çocuk ve Televizyon. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi*, 10(2), 81-85.
- Öztürk, H. E. (1999). *Çocuğun sosyalleşmesinde televizyonun etkisi*. Yayımlanmamış Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Piepe, A., Charlton, P., and Morey, J. (1990). Politics and television viewing in England: Hegemony or pluralism? *Journal of Communication*, 40(1), 24-35.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yokoluşu*. Çev. Kemal İnal. Ankara: İmge kitapevi.
- RTÜK, (2017). *Vatandaş bildirimleri yıllık raporu 2016*. Retrieved March 22, 2017 from <https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/2016-yili-vatandas-bildirimleri-raporu.pdf>
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin.
- Şirin, M. R. (2015). *Televizyon, çocuk ve aile: yeni çocukluğun medya sarmalı*. İz: İstanbul.
- Strasburger, V. C. (2009). Media. Carey Crocker Coleman & Elias Feldman (Eds.), In *Developmental – Behavioral Pediatrics*. Philadelphia: Saunders Elsevier.
- Şeker T., ve Tiryaki S. (2013). Savaş Fotoğrafçısı Filminin Alımlama Analizi. *Global Media Journal*, 6, 196-212.
- Şeker T., ve Balcı E.V. (2013). Yeni Türk Çocuk Dizi Fenomeni ‘Peppe’ Çizgi Dizisinin Alımlama Analizi, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 33, 243-265.

- Taş, S., ve Yalçınkaya, Y. (2015) Okul içerikli dizilerin öğrenci davranışlarına etkileri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(2), 180-190.
- Tay, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1), 209-225.
- Taylan, H. H. (2011). Televizyon programlarındaki şiddetin yetiştirme etkisi: Konya lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Şelçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 355-367.
- Tekin, C. (1998). *İnsan İletişiminin boyutları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Araştırma ve Bilimsel Yayınlar Dizisi.
- Yapıcı, Ş. (2006). Bir eğitim aracı olarak televizyon ve etkileri. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 6(2), 1-15.
- Yavuzer, H. (1982). Ülkemizde televizyon yayınları ve çocuk. *Eğitim ve Bilim*, 7 (37), 27-32.
- Yavuzer, H. (1986). *Aile ve çocuk konferans ve panelleri*. İstanbul: Ak.
- Yaylagül, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot yayınları.
- Yeşiltuna, D. Ç. (1999). Kitle iletişim sürecinde çocuk, *İletişim ortamlarında çocuk birey sempozyumu bildiriler kitabı içinde* (ss 139-147). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İ. F.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım Becerikli, S. (2012). Sağlık iletişimi çalışmalarında alımlama analizinin kullanımı: odak grup çalışması yoluyla kamu kampanyaları ve reklam metinlerine ilişkin çapraz bir okuma pratiği. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(43), 163-177.
- Yumlu, K. (1987). *Kitle kültürünün oluşumunda televizyonun rolü*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.900 saat okul 1500 saat TV (2006, 21 Nisan). *Milliyet Gazetesi*. Retrieved February 11, 2017, from <http://www.milliyet.com.tr/---saat-okul-----saat-tv/guncel/haberdetayarsiv/21.04.2006/256294/default.htm>
- Yücel, A. (2014). Muhteşem yüzyıl dizisinin alımlama analizi:kadın ve erkek imajı üzerine farklı okumalar. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E Dergisi. Retrieved August 17, 2017, from <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/muhtesemyuzuil.pdf>

Extended Abstract

Television is an important tool that provides an environment for individuals to recognize themselves and develop their personalities besides the entertaining and instructive effect (Yavuzer, 1982). Today, television is a free entry technology that does not recognize economic, physical, cognitive and imaginary boundaries. While talking, whispering is a good way so that children do not hear. But the television cannot whisper. Television pictures are concrete and descriptive. Children see everything that their television shows show (Kara, 2011; Postman, 1995). They are influenced by what they see on television believing that what they see is real (Menendez-Alarcon, 1993). Factors such as the surplus of TV channels, the broadcasting hours of TV programs that children can watch, and the insensitivity of their families have increased the importance of this issue (Çelikten and Çelikten, 2007). The aim of this study was to examine the perceptual effects of TV programs on secondary school students in terms of different concepts. In this way, it was investigated whether there was a perceptual selectivity of the concepts according to gender and class levels by working with secondary school students at different grade levels. The research aimed to find the answer to the basic question "How is the effect of reception of TV programs on secondary school students?"

Method

The method of working is a qualitative method. The receiving operation has been carried out. In the receiving studies, both the content analysis and the analysis of the data obtained from the audience are compared with each other. In this study, the data obtained from the students were preferred to be related to the data obtained from the analysis of the TV programs. The study was conducted with 203 secondary school students selected from Manisa Gördes district in October 2016. The analysis and interpretation of the data were carried out in seven stages in total. In the first phase, a semi-structured interview form was prepared to be directed to students regarding the scope of the research. Through the prepared interview form, students are asked to write the concepts that TV programs associate with themselves. The analysis of the concepts was tabulated according to the frequency of presentation by the students. 381 concepts have been obtained. From the concepts obtained, the first 19 concepts with the highest frequency and the form to be used in the analysis of the TV programs to be watched (Table 3) were created. The concepts are chosen according to the maximum number that can be used in the form. The concepts were examined by giving 1 and 0 values according to their presence in TV programs.

Findings and Discussion

According to the findings obtained, the most congruent concepts were found to be love with 53.49% in fifth grade, love with 68.00% in sixth grade with love, 38.78% in seventh grade with love, and 36.06% with fun in eighth grade. Generally speaking, 44.33% love, 34.0% fear, 32.01% affection, 23.15% happiness, 23.15% adventure, 21.18% friendship, 21.15% comedy are ranked in the order of the most conceived concepts. It is seen that the concepts that are associated with the students are mostly related to the concepts of love, fear and affection. Moreover, emotional concepts (family, sadness, love, marriage, affection, friendship, happiness, fear) in TV programs are seen to be processed more than violent concepts (war, gun, death, fighting).

Results

The results of the study can be listed as follows: (i) Secondary school students are perceptually affected by TV programs. (ii) Concepts that are processed or passed on TV programs affect the perceptions of students. (iii) Television programs lead to more perceptive influences on the concepts of love, fear and affection in students. (iv) The concepts of family and sadness can affect perceived fear. (v) Secondary school students enjoy adventure-making productions. (vi) Boys are more affected by violent content than girls. (vii) Girls are more affected by marriage, love, and affection than boys. (viii) Emotional contexts (family, sadness, affection, marriage, love, friendship, happiness, fear) in TV programs are more involved than violent contexts (war, weapon, death, fighting).

Suggestions

Suggestions for the study can be listed as follows: (i) Television monitoring is a regular behavior, and researchers can repeat the study at different times with different samples. (ii) Concepts that are processed or passed in the contents of TV programs should be kept in the broadcast stream, possibly taking into account the possibility that children may be affected, and that necessary measures can be taken. (iii) It is suggested that the level of influence of TV programs on students is examined by MEB and cooperation with RTUK is provided.